

Reisverslag Vietnam-Cambodja

Viet Nam: een voorbije oorlog en warme regen

Voor velen onder ons doet Vietnam nog steeds denken aan de Amerikaanse oorlog tegen de Viet Cong, het wereldwijde protest hiertegen en de uiteindelijke overwinning van het Noorden op het Zuiden. Ook al is dit alles al 33 jaar geleden en kwamen er ondertussen vele andere conflicten en dramatische gebeurtenissen die in ons collectief geheugen staan gegrift. Terwijl ik dit schrijf zijn er de moslimterroristen die in Mumbai terreur en dood zaaien. De mensheid leert het nooit en we denken zo dikwijls dat de volgende oorlog op dezelfde wijze zal verlopen als de vorige.

Ik kreeg de kans een stukje Vietnam en Cambodja aan de lijve te ondervinden en geef u graag enkele van de voornaamste indrukken mede.

Vietnam betekent het volk van de Viet en wordt ginds in twee woorden geschreven. De vloeiend Engelssprekende gids leerde ons, met grote fierheid over zijn eigen taal, enkele karakteristieken van de Vietnamees. Zo gebruiken zij bijna uitsluitend woorden met slechts één, twee, hoogstens drie lettergrepen. Dus geen wedstrijdje spelen om het langste woord. Het alfabet is ongeveer zoals het onze en werd ingevoerd door een Franse missionaris ter vervanging van het op Chinees lijkende beeldschrift. Er wordt wel gebruik gemaakt van extra leestekens, en verschillende toonhoogten. Het woordje “ma” heeft tot zeven verschillende betekenissen naargelang de toonhoogte en de gebruikte accenten en kan zowel moeder als jonge rijst, graf, paard, wie, wat, waar... betekenen. Zeg me nu nooit meer dat ons Nederlands een moeilijke taal is.

Andere volkeren hebben meestal meer legenden dan wij en houden er ook meer van. Zo geloven de Vietnamezen dat zij afstammen van een draak die uit de zee en een fee die uit de bergen kwam, 7000 jaar voor Christus. Samen hadden ze 100 zonen. Maar dat belette niet dat er ginds minder oorlog werd gevoerd dan hier ooit in Europa of in de rest van de wereld.

Vietnam is ondertussen herenigd in een Socialistische Republiek (juli 1976) met 85 miljoen inwoners. De vroegere vlag van Noord-Vietnam, rood (symbool van vergoten bloed) met een gele vijfpuntige ster (licht, bevrijding) werd behouden en het is het noordelijke Hanoi dat de hoofdstad werd. De gemiddelde leeftijd bedraagt er 25 jaar en 95% kan lezen en schrijven Slechts 20% van het land is bewoond, De rest is jungle, hoogvlakte en overstromingsgebied van twee zeer grote rivieren, waarvan de Mekong de bekendste is. Na nog wat oorlog met China (herinner u de bootvluchtelingen) en Cambodja en een reeks

economische hervormingen steeg de laatste jaren de welvaart aanzienlijk. De vrije markt is er nu overvloedig aanwezig. Vietnam werd lid van de wereldhandelsorganisatie (WTO) en de deur naar het Westen staat open. Het is een Aziatische tijger geworden met een kapitalistisch communisme of is het communistisch kapitalisme? Toch klonk er wat angst in de stem van de gids, kromp hij zichtbaar ineen en sprak hij plots een toontje lager toen we hem enkele kritische vragen over de politieke leiders en het systeem voorlegden. Maar ja, ook hier bestaat zoiets als politiek correct denken.

Wedden dat uw koffie van ginder komt, evenals uw Nike-schoenen, uw pakje rijst, uw strooipeper en nog zoveel meer. Zij zijn na Brazilië de grootste koffie-exporteur, met meer dan 1 miljoen ton per jaar. Meestal de goedkopere Robusta. De fijnere en duurere Arabica gedijt enkel goed op hoog gelegen velden. Hoe hoger hoe beter de kwaliteit.

We landen in Saïgon. Onvoorstelbaar druk met 5 (jawel) miljoen scooters op 8 miljoen inwoners. Fascinerend schouwspel als ze, net als een leger mieren de kruispunten over wriemelen. Chaos en toch weer niet. Allen een helm op, dat wel, maar ondertussen met vier, soms vijf op een scooter, baby's en kleine kinderen tussen de volwassenen in. En op die moderne blinkende, goed onderhouden scooters (meestal Honda en Suzuki) zitten ze dan te... paraderen: heb je mij gezien? Ijdelheid is van alle tijden en plaatsen. Zowel mannen als vrouwen, rustig en behendig slalomend tussen auto's, fietskarretjes en voetgangers in, zelfs met matrassen torenhoog en meters breed gestapeld, want letterlijk alles wordt vervoerd. Toch gaat het vliegensvlug vooruit!

De Westerse mode is internationaal, want hoewel de kleurrijke zijden ao dai (lang hemd, wijde broek, hoge kraag, lange mouwen) en de conische punthoed uit palmladeren nog veel wordt gedragen zie je net als bij ons jeans, T-shirts en blote buikjes. Toch zijn de blinkende kleurrijke zijden broekpakken het elegantst. Mooi accentuerend de fijne slanke lichamen en contrasterend met hun lange zwarte glanzende haren. Zagen we geen hoofddoeken of gesluisde vrouwen, we zagen evenmin blote armen of handen. Alles bedekt met dikke handschoenen en lange mouwen. Ook mond en neus waren weggestopt achter kleurrijke maskers en dit bij een tropische hitte van 30°C. Waarom? Omwille van de luchtvervuiling? Modeverschijnsel? Gedeeltelijk, maar vooral als bescherming tegen een brandende zon die de zo gegeerde blanke, niet-gebruinde huid zou teniet doen. Wordt ons aangeprezen dat een bruin vel mooi is, daar zijn alle reclamesterren vooreerst van een zo westers mogelijk type en ten tweede zo bleek en blank mogelijk. Grappig schouwspel als er plots een tropische regenbui uit de hemel valt. De sluizen gaan hier echt open. In een wenk staan de straten onder en is elkeen gehuld in een kleurrijke filterdunne regenjas die u helemaal inpakt en wapperend meevliegt doorheen de straten. Warme regen. Ze

zijn het blijkbaar gewend en laten er zich niet door afschrikken. Zo heel anders als de koude nattigheid bij ons.

Sinds de hereniging in 1976 heet de stad officieel HCMC Ho Chi Minh City naar de in 1969 overleden leider die steeds voor onafhankelijkheid vocht. Zijn foto prijkt overal en de naam betekent "hij die licht brengt". En natuurlijk "City" voor "stad", want het Engels (lees Amerikaans) is nu eenmaal dé wereldtaal. Komt het voorstel om Engels in Brussel als derde taal in te voeren van ginds? De Amerikaanse dollar is als tweede munt prominent aanwezig. Betalen in dollar is heel normaal, al krijg je wel bij voorkeur hun inlandse briefjes terug.

Krijg je hier als toerist soms de kans het koninklijk paleis te bezoeken, in Saigon bezoek je (altijd) het vroegere Onafhankelijkheidspaleis, nu Herenigingpaleis genoemd. Met veel passie vertelde de gids hoe in 1975 een Russische tank het hekken omver reed en daarbij het einde inluidde van de Vietnamese oorlog. Veel geluk kende het gebouw niet want het werd al eens platgebombardeed bij een mislukte staatsgreep (1962) en de eerste president werd vermoord, nog vooraleer hij er kon in wonen.

Belangrijker nog als toeristische topper en als herinnering aan de Amerikaans-Vietnamese oorlog (hoofdzakelijk voor die toeristen, zijzelf willen de oorlog zo snel mogelijk vergeten) is het Oorlogsmuseum met zijn vele tanks en vliegtuigen en de Cu Chi-tunnels. Deze tunnels werden door de plaatselijke bevolking volledig met de hand uitgegraven (200 km lang, 3 tot 9m diep). Het vormt een immens netwerk (schuiloord tegen de bombardementen) en omvat talrijke ingerichte verblijfplaatsen met alles erop en eraan (keukens, slaappleatsen, drukkerijen, wapens, toiletten...) Voor de toeristen en als blijvende getuigenis werd een deel gereconstrueerd. Een didactische voorstelling met film, poppen, oorlogstuigen, boobytraps, tanks... geeft een klaar beeld hoe deze oorlog tussen een onzichtbare vijand en een machtig leger verliep. De gids in een legergroen camouflagepakje toont hoe je doorheen een klein luikje van 25 op 30 cm, volledig weggestopt onder dichte bladeren, in zo'n smalle tunnel verdwijnt. Geen lachertje en enkel doenbaar voor de tenger gebouwde Vietnamezen. Mij lukte het maar half want ik zat onmiddellijk geklemd. En zeggen dat zij er maanden en maanden in ondergedoken leefden. Voor de Amerikanen een echte valkuil. Behalve in die musea is in het straatbeeld de oorlog tegen Amerika ver weg. Zoals wij spreken van voor of na de eerste of de tweede wereldoorlog spreken zij van voor of na 1975. De jungle is weer groen, al werkt het ontbladeringsmiddel (Agent Orange) nog na in het hoge aantal aangeboren misvormingen en kankers en de vele nog niet verwijderde bommen. Hoelang nog als je bedenkt dat zelfs wij zeer recent nog een niet-ontplofte bom in het Sint-Pieters station in Gent ontdekten...

De pracht van de Franse Notre Dame kathedraal en het koloniale postkantoor, gelijkend op een Europees station en ontworpen door

Gustave Eiffel wordt uitvoerig in toeristische brochures beschreven, dus...

“Hoe was het eten?”. Een typische vraag. “Op zijn Chinees” zou ik zeggen. Rijst, veel rijst, want ik weet nog steeds niet het verschil tussen Chinees, Vietnamees of dat uit Thailand. Zuur en zoet, zacht en pikant. Veel vis en gegrilde garnalen. Het land heeft voor iets bijna 3500 km kust en vele viswaters. Loempia’s, eend, soep met noedels, kruiden en stukjes kip. Overal langs de weg zie je kraampjes met blote langgerekte kippen. Een ander ras dan bij ons. En als dessert steevast fruit. Lekker fruit, zeker het onbekende draken fruit: mooie rode vrucht met schubben gelijkend op een draak en binnenin wit vlees met zwarte stippen. Als sterke drank is er de rijstwijn, plaatselijk gestookt en bengelend in allerhande plastic flessen in de kraampjes langs de weg.

Welke godsdienst? Een alom verspreid geloof in de alomtegenwoordigheid van geesten. Dit uit zich concreet in vier religies. De Chinezen brachten Confucius binnen met zijn groot respect voor hiërarchie en de voorouderverering. Overal zie je familiealtaren. Dagelijks worden verse bloemen, fruit, lekkers voor het altaar geplaatst. Voorouders zijn pas na 9 generaties verdwenen. En ik zo fier als een gieter omdat ik, dank zij het werk van de Heemkundige kring van Haaltert, vijf generaties kan teruggaan!

Boeddha kwam vanuit India in de tweede eeuw na C. Ook hij wordt feestelijk vereerd, zowel in de pagoden als in de winkels, de restaurants, de hotels. Een overvloed aan bloemen, wierookstokjes en schitterende kleurige lichtkransen rond zijn hoofd. Prachtig. Kitsch is niet ver af, maar maakt er deel van uit. Dan is er nog de mystieke filosofie van het Taoïsme, de nog vele andere geesten en het Christendom (8%). West-Europa is werkelijk een uitzondering in “godsdienstverering”.

Vietnam is rijst en deze wordt hoofdzakelijk gewonnen in het overstromingsgebied van de Mekongdelta. Dit gebied is zo groot als Nederland en is het eindpunt van de 4800 km lange Mekong rivier die in Tibet ontspringt. Water en land, samen één geheel. Drie rijst oogsten per jaar, dank zij het vruchtbare slib. De ontelbare kanalen en zijrivieren als superdrukke snelwegen voor het vervoer van de mens en al zijn producten. Met snelle smalle en brede bootjes varen we naar de vele eilanden waar kleine familiebedrijfjes (denk aan onze vroegere huisnijverheid) honig, snoep, rijstwafels produceren. Can Tho, een echte rivierstad waar in zijn zijkanalen drijvende markten floreren met fruit en groenten uit de rijke valleigronden. De boten van de drijvende markten hebben vlammend rood geschilderde ogen om de boze geesten te verdrijven. Aan een bamboestok hangt een voorbeeld van wat binnenin is opgeslagen en van wat te koop wordt aangeboden: alles, het is immers markt.

Op de Chinese kruidenmarkt kun je alle mogelijke kruiden en gezondheidsdrankjes kopen, of de ingrediënten om het zelf te

fabriceren: gedroogde zeepaardjes, slangen, schorpioenen, wortels, ginseng, mannelijke... van geiten... Vloeibare viagra, een mooi geel drankje met slang, schorpioen enz erin is razend populair. Enkel geloven is nog nodig.

We rijden nog doorheen immense prachtige rijstvelden, bekijken vol verwondering de vele vele kanalen en paalwoningen al of niet met het water tot over de vloer, of enkel bereikbaar met kleine bootjes of wankel houten bruggetjes, bezoeken een viskwekerij en schepen dan in om met een snelle speedboot, na vier uur varen, de Cambodische watergrens (midden in de rivier) te bereiken en deze na een grondige, intense grenscontrole met al ons hebben en houden te mogen oversteken.

17 oktober –1 november 2008

Nera Redant